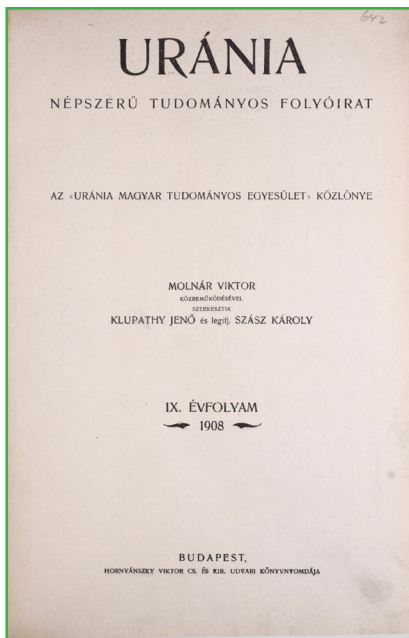

ÖRÖKZÖLD

A bibliofil és a bibliomán következő jellemzését olvassuk az Uránia cz. folyóirat ez idei januári számában, dr. Gulyás Pál tollából: A bibliofil szó, úgymond, nem tartozik a klasszikus görög-ség nyelvkincséhez, hanem újkori alkotás, habár a gondolatnak, melyet e fogalom kifejez, már az ókori művelt társadalomban is voltak képviselői. Szó szerinti értelme »a könyvek szerete-
te« s e jelentés egyúttal leg-tömörebb kifejezője annak a jellemző vonásnak, mely a bibliofilát a kutató tudóstól vagy az átlagos olvasótól

megkülönbözteti. Míg a tudós többé-kevésbé speciális kérdések megoldásában segítő tár-sát, eszközét látja a könyvekben, s informáló vagy dokumentáló értékük szerint bec-süli és gyűjti őket, míg az átlagos olvasó a tudomá-nyos igazságok s elméletek közvetítőjét, vagy a többé-kevésbé mulattató, szórakoztató bará-tot látja bennük, addig a bibliofil, nem vesz-tve szem elől a tartalmi előnyöket, mégis elsősor-ban magukat a könyveket, mint olyanokat sze-reti és bec-süli. Még a világirodalom legszebb gyöngyeit is csak ritka és értékes foglalatban képes igazán szeretni és megbecsülni. Hogy a foglalatnak mi ad értéket, azt bajos volna egy szóban összefoglalni. Olyan az, mint az ember izlése, a melyről a latin példaszó szerint még csak vitatkozni sem lehet. Az egyik bibliofil csak lehetőleg ép, tiszta első kiadásokat gyűjt; a másik a könyv anyagára fordít kiváló gondot

s vagy hártanyomatokat, vagy különleges, nagy ala-kú papírosra nyomtatott szá-mozott példányokat gyűjt; a harmadik az irodalom re-mekeit csupán congeniális illusztrációk kíséretében tudja méltányolni; a negye-dik viszont összehordott kötetei származására, az előző tulajdonosok törzs-fájára fekteti a fősúlyt; van ismét olyan, ki a szerző kezenyomatát szereti a köny-vein, dedícált példányokért rajong; míg egy másik a külső megjelenésre fordít gondot s a művészi kötések barátja... Ha áll az a tétel, hogy a fenségest a nevet-

ségestől csupán egy lépés választja el, bizvást elmondhatjuk, hogy a bibliofil sokszor csak egy hajszálnyira van – a bibliomántól. A bibli-ománia – mint neve is mutatja – nem más, mint a bibliofília egyoldalú, kóros túlhajtása: szaba-tosabban azon szempontok szertelen előtérbe tolása, melyek a könyv kedvelőit a közönséges olvasótól, vagy a hivatásos tudóstól megkü-lönböztetik. Azok, az avatatlanok szemében, kicsinyeseknek látszó külsőségek, materiáliák, melyeket a bibliofil a nyomtatványok tartalmi vagy műveltség-történeti jelentőségével egy sorba állít, emezzel egyenlőknek érték-el, a bibliománnak – a »könyvek bolondja«-nak – sze-mében határozott túlsúlyra vergődnek, sőt az esetek nagy többségében egyedül uralkodókká válnak. Éppen ezért a bibliofil megalkuvó ter-mészetű, s ha valamely kedves könyvét nem képes abban az ideális állapotban megszerezni,

amely finomkodó érzékét teljesen kielégítené, még nem mond le birhatásáról. A bibliomán ellenben nem jár a bölcsek ez arany középutján, szenvedélyes elvakultsága nem tűr megaluvást és sokszor vandalizmusra ragadja. Egy másik jellemző vonás, mely a bibliománt a bibliofilől megkülönbözteti: a szűkkeblűség. A bibliomán, akár csak a fősvény aranyait, véka alá rejtí könyveit. Pusztá bírásuk tudata teljesen kielégíti lelkét, észszerű felhasználásukra sem maga nem gondol, sem másoknak nem nyújt módot. Az ilyen gondolkodású embereket nevezték el a múlt század negyvenes éveiben bibliotáfoknak – »a könyvek sírásói«-nak – s nem ok nélkül, hiszen könyvtáraik valóban mintegy a gondolat temetői. Ezzel szemben a szó nemes értelmében vett bibliofil Nodier-vel tart, aki szerint a könyvek gyűjtésének öröme csak a róluk beszélés gyönyörűsége éri fel. Felhasznál minden alkalmat, hogy gyűjteménye ritkaságait szélesebb körökkel is megismertesse, s ha a múlt tanulságain okulva, nem is teszi magáévá Grolier önzetlen jelmondatát, könyvtárát szívesen megnyitja a komoly kutató előtt. Ez élesebb ellentétek mellett vannak a bibliofileknek és bibliománoknak olyan látszólag közös tulajdonságai is, melyek lényegbe vágó különbségeit csak mé-

lyebb elemzéssel lehet kimutatni. Ilyen közös gyöngéjük – hogy csak a legszembezőköbbet említsük – az unikumok, ritkaságok túlságos kultusza. Csakhogy míg a bibliofil a kuriózumoktól is megköveteli, hogy ritkaságuk mellett akár tudományos, akár esztétikai jelentőséggel is bírjanak s e ritkaságuk mintegy kultúrtörténeti alapból sarjadjék, addig a bibliomán szemében a ritkaság az egyedül döntő tényező, bármily sekélyes formában nyilvánuljon is ez meg s előidézésére kész mesterségesen is hatni. Ha aztán valamely sokáig unikumnak vélt könyvből váratlanul előkerül egy második, eddig ismeretlen példány, ez ugyan megsebzí a bibliofil önértetét, de korántsem halálosan s néhány keserű óra után napirendre tér fölötte. A bibliomán az ilyen kellemetlenséget nem képes tétlenül elszenvedni s elvakultságában mindent elkövet, még becsstelenséget is, csakhogy kiköszörölje a gyűjteményén esett csorbát. Dr. Gulyás e tétel igazolására a könyvlopások, csonkítások, sőt a könyvszerzés érdekében elkövetett gyilkosságok egész sorát hozza fel s e kijelentéssel zárja be fejtegetését: íme a bibliomán nemcsak a tulajdonjog szentségét nem respektálja, hanem még embertársai életére is tör, csakhogy beteges vágyait kielégíthesse.

Forrás: Magyar Könyvszemle 16 (1908/3) 280-281.

A kiadvány változatlan formában és tartalommal szabadon terjeszthető, felhasználható, nyomtatható, sokszorosítható és korlátozás nélkül közzétehető!

Lezárva: 2018. március 20.

Felelős kiadó: az Egyházi Könyvtárak Egyesülete elnöke

Kiadó: Egyházi Könyvtárak Egyesülete

Felelős szerkesztő: Török Beáta Tördelte: Tegzes Béla

Az Egyesülés székhelye: 1092 Budapest, Ráday utca 28.

A szerkesztőség címe: 1052 Budapest, Piarista köz 1.

E-mail: biblio@sapientia.hu Telefon: 1-486-4421

Nyomtatott kiadás: ISSN 2064-9290

Online kiadás: ISSN 2416-0229